

PATVIRTINTA

Nacionalinio egzaminų centro direktoriaus pavaduotojos,

l. e. direktoriaus pareigas,

2011 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. (1.3.)-V1-8

**2011 METŲ LIETUVIŲ KALBOS (GIMTOSIOS) DALIES ŽODŽIU
(VIEŠOJO KALBĖJIMO) PAGRINDINIO UGDYMO PASIEKIMŲ PATIKRINIMO
TEMOS IR POTEMĖS**

LITERATŪRA

1. Sudarykite knygų paaugliams penketuką ir pagrįskite savo pasirinkimą.
2. Rašytojas Romualdas Granauskas teigia: „Nei *Da Vinčio kodas*, nei *Haris Poteris* nėra didžioji literatūra. Tai, ką tą ar kitą dieną skaito, perka, graibsto ir garbsta milijonai, tėra prekė.“ Ką jūs laikote didžiąja literatūra ir kodėl?
3. Ar teisingas filosofas Leonidas Donskis, sakydamas: „Reikia skaityti tik pačias geriausias knygas“? Savo nuomonę pagrįskite.
4. Ar reikalinga literatūros klasika mokyklinėje programoje? Argumentuokite.
5. Literatūros kūrinių veikėjai paprastai vaizduojami kaip prieštaringos asmenybės. Ar tai patraukli skaitytojams? Argumentuokite.
6. Kokie literatūros klasikos personažai gali paskatinti jauną žmogų tobulinti savo būdą ir elgesį? Savo nuomonę pagrįskite aptardami 3–4 klasikos kūrinių personažus.
7. Rašytojas Rolandas Rastauskas sako: „Poetas yra paskutinis šansas pasakyti teisybę.“ Kokias vertybes teigia poezija? Argumentuokite pasirinktų autorių kūriniais.
8. Kuo patraukli memuarinė literatūra? Savo nuomonę pagrįskite 2–3 autorių kūriniais.
9. Kokius šiuolaikinių lietuvių autorių kūrinius būtina išversti į populiariausias pasaulio kalbas? Savo pasirinkimą argumentuokite 2–3 autorių kūriniais.
10. Lietuvoje jau tapo įprasta rinkti Metų knygą. Ar tai daro kokią nors įtaką literatūros kokybei ir skaitytojų skoniui? Argumentuokite 2–3 autorių kūriniais.

KALBA

1. 2011 m. paskelbti tarmių metais. Ką žinote apie tarmių tyrinėjimus ir jų svarbą kalbai?
2. Kalbininkė Rita Miliūnaitė viliasi, kad „vis dėlto jaučiamės nesmagiai, tarsi kažką išdavę, kasdien patirdami, kaip viešoji interneto kalba kenčia nuo beraštystės, kaip ji murzinama vulgarybėmis ir darkoma ne vien tik beveidžių interneto komentuotojų“. Remdamiesi 2–3 populiariais internetiniais dienraščiais, pateikite argumentuotą savo nuomonę apie internetinės žiniasklaidos kalbos kokybę.
3. Ar pritartumėte literatūrologės Solveigos Daugirdaitės minčiai: „Ateities kartų raštą taisys kompiuteris, todėl būtų svarbu mokyti ne rašomosios, o šnekamosios kalbos <...>, mokyti lietuvių kalbos parodant, kad kitomis kalbomis to paties ir taip pat pasakyti negali“. Savo nuomonę pagrįskite lietuvių ir užsienio kalbų mokymosi patirtimi.
4. Kaip suprantate kalbininko Arvydo Vidžiūno teiginį: „naujųjų laikų Lietuvos valstybė yra sukurta ant gimtosios lietuvių kalbos, ant jos gramatikos, ant istorijos pamatų ir sunėšta ant knygnešių pečių“? Atsakydami remkitės lietuvių raštijos istorija.
5. „Jonas Jablonskis <...> iki šviesaus idealo iškėlė apie savo valstybę svajojančios tautos tikslą – turėti elitinę, prestižinę, su kultūrintą, kiekvienai civilizuotai valstybei privalomą kalbą – aukštąjį jos stilių, vadinamą bendrine kalba.“ (A. Vidžiūnas) Ar šis J. Jablonskio tikslas Lietuvoje jau pasiektas? Savo nuomonę pagrįskite remdamiesi viešumoje vartojamos kalbos ypatybėmis.
6. Poetas Laurynas Katkus mano, kad „po 50 ar 100 metų lietuvių kalba bus gerokai pasikeitusi. Literatūrinė kalba bus paprastesnė, aiškesnė, racialesnė“. Remdamiesi skaitytais XVIII–XXI a. lietuvių literatūros teksta, atskleiskite, kaip kito literatūrinė kalba.
7. Ar pritartumėte minčiai, kad taūtos ir valstybės, puoselėjančios savo kalbą, klesti, o jų piliečiai pasitiki savimi? Savo nuomonę pagrįskite 2–3 valstybių kalbos politika.
8. Ar pritartumėte minčiai, kad lietuvių kalbai negresia rimtas pavojus, kol ją gina Valstybinės kalbos įstatymas ir saugo kalbininkai. Savo nuomonę pagrįskite.
9. Kalbininkas Giedrius Subačius teigia: „Laisvalaikiu gali daryti kaip nori: kalbėti dialektu, žargonu, akcentais. Įvairovė yra mūsų stiprumas.“ Paašškinkite, kodėl kalbininkas skatina vartoti ne tik bendrinę kalbą.
10. Anot filosofo Arvydo Juozaičio, kalba susaisto žmogų su žmogumi, o gyvuosius – su mirusiais ir ateinančiais. Paašškinkite, kaip suprantate tokią kalbos galią.

KULTŪRA

1. Į UNESCO kultūros paveldo sąrašą šiais metais įtrauktos lietuviškos sutartinės. Atskleiskite, ką žinote apie šių dainų unikalumą ir vertę.
2. Pristatykite 3 iškiliausius Lietuvos vaizduojamojo meno kūrėjus, sulaukusius pasaulinio pripažinimo.
3. Kultūrologas Darius Kuolys rašo: „Tautos gyvena pasakodamos savo istorijas, o pasakojimai kuria ir saugo tautas. Mat jie išsako ir perduoda bendruomenei svarbius vaizdinius, reikšmes, idėjas, vertybes.“ Kokių lietuvių tautai svarbių pasakojimų esate atpažinę vaizduojamojo meno kūrinuose?
4. Lietuvoje kasmet skiriamos Nacionalinės premijos kultūros ir meno kūrėjams. Atskleiskite Nacionalinės premijos svarbą ir naudą tautos ir valstybės pažangai.
5. Daugelis Lietuvos popmuzikantų atlieka neprofesionalių autorių sukurtas dainas. Kaip vertinate tokios muzikos indėlį į nacionalinę kultūrą? Argumentuokite remdamiesi konkrečiais pavyzdžiais.
6. Ar teisingas poetas Donatas Petrošius sakydamas, kad „geriau 10 kartų žiūrėti gerą filmą negu 10 vidutiniškų“. Atsakymą pagrįskite 2–3 kino filmų pavyzdžiais.
7. Kultūros projektai tapo Lietuvos kasdienybe. Ką apie juos žinote ir kaip vertinate?
8. Šiuolaikinis teatras linkęs klasikos kūrinius interpretuoti naujai. Aptarkite 2–3 matytus klasikos pastatymus.
9. Muziejuose kaupiami praeities kultūros turtai. Kodėl jaunimui naudinga juos pažinti? Argumentuokite.
10. Tradiciniai amatai tampa gyva tautos kultūros dalimi. Kodėl svarbu neprarasti šio lietuvių kultūros klodo?